

МОВНА ЕСТЕТИКА В СИТУАЦІЇ КВАЗІТЕОДИЦЕЇ

В статті автор досліджує естетичне просторове українського мовного простору в ситуації квазітеодицеї, яка була штучно створена радянською ідеологією. Мова розглядається як найважливіший вектор самопізнання та самовиявлення нації. Накладана ситуація квазітеодицеї національного життя виявилася в янчарстві, манкуртизмі, приспосібленості, що привело до встановлення найбільш ганяного та найбільш трагічного для нації стереотипа громадського свідомості. Автором переконливо доводиться, що в ситуації квазітеодицеї нація позбавляється опори свого життя – рідної мови та починає неперервне рухання в нікуди, до бездні. В статті проводиться ідея софійності як однієї з найважливіших ментальних рис українського народу.

Ключеві слова та поняття: мовна естетика; ситуація квазітеодицеї; нація як суб'єкт створення; політика тотальної пропаганди та мовного терору; моральна трагедія українського народу; мова як вимір національного існування; мова як фундаментальна особливість існування нації; естетичне свідомість нації; софійність; софійне світоглядання.

The article researches the aesthetic space of Ukrainian in the quasitheodicy situation, which was artificially created by soviet ideology. The language is researched as the most substantial vector of self-knowledge and selfexposure of nation. The situation of quasitheodicy of national life appeared in the phenomena of mancurtism, was implemented in adjusting behavior, that resulted in establishment of the most disgraceful and the most tragic for nation stereotype of public consciousness. The author convincingly proves that in the quasitheodicy situation nation is deprived support of its life – the mother tongue and begins continuous motion to nowhere, to the abyss. In the article the idea of Sofia (wisdom) is cultivated as one of the major mental characteristics of the Ukrainian people.

Keywords and notions: language aesthetics; quasitheodicy situation; nation as subject of the universe; policy of total propaganda and language terror; moral tragedy of the Ukrainian people; language as measuring of national existence; language as fundamental feature of existence of nation; aesthetic consciousness of nation; Sofia (wisdom) world outlook.

Сьогодні, у час розбудови української державності, проблема нації як феноменального утворення світобудови постає як одна з найактуальніших проблем сучасності. Ця проблема обумовила як мету та завдання статті довести те, що буття окремо взятого народу, нації являє собою самобутнє творіння, у котрому втілений національний творчий геній. Цю проблематику досліджено в роботах українських учених Д. Дорошенка, В. Іванишина, Я. Радевича-Винницького, С. Кримського, В. Кубайчука, В. Лісового, Д. Павличка, Р. Кісь та багатьох інших. Стаття ставить за мету довести, що заміщення ейдосів національного буття на узагальнені, денационалізовані ідеологеми стало шляхом до квазітеодицеї націобуття українців,

коли акцент змістився з сутнісних смислів на ідеологічні практики-дискурси як нагальний предмет дійсності.

Нація як суб'єкт світоутворення має власну сутність, особисту сутнісну структуру, вона становить особливу національну субстанцію, котра характеризується наявністю самобутньої естетичної свідомості як субстанціональної форми, що найбільш виразно виявляється у мові. Нація як єдиний живий організм світобудови, котрий потрібно розглядати як метафізичну єдність, по суті є взірцем буттєвості особливого складу народної душі, що найтонше виявляється у мові, в естетичному усвідомленні світу. Це дозволяє нації бути носієм власного існування, вільно вдосконалюватись, вносячи зміни в навколишнє середовище. Національна мова конструє в потаємних глибинах онтологічної структури нації внутрішнє ядро її єдності й динаміки розвитку. Тому мовний терор розриває націю зсередини, роздроблюючи її, розпорошуючи по світу, створюючи примарність життя такої нації – квазітеодицею.

Мова – це доля народу. Події історії цієї долі «беруть слово» мовленням народу. Мова, що зберігає історичну пам'ять нації, визначає долю її буття, у ній відбувається складний процес явлення того, ЩО сказати світові і ЯК це сказати. У мові нація сама себе осягає, у ній вона здійснюється, тобто стає сама для себе дійсністю. Нація загалом здійснює себе лише настільки, наскільки є здатною здійснити себе для самої себе. Вона є самоздійсненням настільки, наскільки самоусвідомлює себе, висловлюючись у слові. «З усього написаного люблю лише те, що пишеться власною кров'ю: і ти пізнаєш, що кров є дух» (пер. авт. – В. М.) [10, с. 35]. У кривому, своєму, рідному справді міститься споконвічне, притаманне саме цій людині і цій нації. Мова – то найсуттєвіший вектор самопізнання й самовиявлення нації. Тотальна пропаганда і мовний терор ставлять за мету гноблення однієї мови іншою, прагнуть досягти однаковості мов на певній території. Проти цього свого часу ще виступав Панас Мирний: «Коли на мову людську дивитись як на вираз їх вражень, думок, міркування, то вона й повинна бути не однаковою, як не однакові краї, де живуть люди, як не однакові сторони, де вони розселилися. Як не в нашій волі зробити так, щоб усю землю сповивав той страшений холод, що огортає її поміж полярними кружалами, або гріла її та нестямна спека, що стоїть у краях між тропіками, то так само несила наша усі мови звести до купи, виробити одну мову задля всіх людей, бо на різних краях землі різні враження, а через це й різні думки, різні почування у людей» [9, с. 271].

Тотальна пропаганда і мовний терор створюють квазітеодицею національного буття, котра виявляється у яничарстві, манкуртизмі, пристосуванстві. Встановлюється найганебніший і найтрагічніший для нації стереотип суспільної свідомості, котрий перешкоджає їй вільному розвитку в усіх сферах. Цілком зрозуміло, що зневага до рідної мови, визнання її меншовартості порівняно з російською – не є генетичною прикметою української нації, усе це – наслідки багатовікового колоніального стану України. У мові нашого народу викарбувалась його індивідуальна непогора, що, наче Ікар, завжди провокувала розірвати ганебні пута й злетіти в небо. В українській мові – яскрава індивідуальність нашого народу, уписана в контекст сірих буднів, у цій мові –

навічне пов'язання з деревом українського роду, де кожен з нас – лише маленька гілочка на могутньому стовбурі націобуття. Низькість, потворність лінгвоциду як антиестетичного явища полягає, окрім усього, ще й у тому, що під корінь вирубається дерево усього роду з розвиненим гіллям і ненародженими паростками. Ось тут і виникає квазітеодицея – примарність, нестійкість буття нації, яка де-юре нібито існує, а де-факто її нібито нема, бо відсутні будь-які виявлення нації зовнішньому світові, бо в нації відібраний головний людський дар – мовлення рідною мовою. Квазітеодицеєю спустошується буття нації, бо вбивається дар Божий – її слово. Нація полишається опори свого буття – рідного слова і починає невпинний рух у нікуди, до безодні, без можливості воскресіння, відродження. «Бо не розумію, що дію; тому що не те дію, що хочу, а що ненавиджу, те роблю. Якщо ж роблю те, чого не хочу, то погоджуюсь із законом, що він добрий. А тому вже не я дію те, а гріх, що живе в мені», – читаємо в Біблії (пер. авт. – В. М.) [7].

Збереження нацією власної унікальної неповторності, котра міститься передусім у мові, є природним станом екзистенційності нації. Саме в підтриманні такого стану – велич її місії, її могутність і запука вічності. Віковична боротьба українського народу за збереження самобутності, за право розмовляти рідною мовою була по суті нічим іншим, як протестом проти пригнічення, криком національної суб'єктивності, зверненням до самої себе і водночас відкриттям світу власної національної неповторності у тяжінні до безсмертя власних національних коренів. Політикою тотальної пропаганди й мовного терору, котра проводилась стосовно українського народу, моральна трагедія українства була замінена на софістичну метафізику, створювалася радикальна абсурдність національного буття, вирваного з рідного ґрунту.

Мова відіграє величезну роль у створенні універсуму духу нації, й це дозволяє окреслити її як певну метафізику умов екзистенції нації. Політикою тотальної пропаганди і мовного терору нації пропонуються пошуки певного виду колективного рабства, що неминує веде до насильства. Страждання, котрі відчуває народ за такої політики, ведуть до невпинних деформацій національної естетичної свідомості, до повного вихолощення її структурних складових: естетичного почуття, естетичного смаку, естетичного ідеалу. «Уярмити чужу стихію, надати їй свій зміст і форми, на чужій культурній підбудові звести (передусім у наших душах) будинок своєї імперії і культури, зробити з українців патріотів Росії – ось мета, до якої змагає большевицька Росія, як перед нею царська», – пише Д. Донцов [4, с. 70]. Саме через збереження рідної мови народ, нація стає здатним відкинути свою скінченність, мислити дійсне й уявне, заглиблюватись у найтонші сфери націобуття. Мова прикрашає або спотворює для нас образ іншого, визначає наше ставлення до факту самоіснування і самоздійснення, сповнює нашу душу страхом, надією, творчим осяянням. У ній – сама сутність буття людини й нації. Розчавлення, знищення цієї сутності й породжує квазітеодицею, хибність національної екзистенції.

Естетична свідомість нації, котра виявляється, матеріалізується передусім у мові, слові, вивільнює людину, націю від голої фактичності, від неблаганної належності так-буття, дозволяє заглибитись у найтонші сфери почуттєвого світу. Отже, мова,

слово створюють неповторну, унікальну емоційно-психічну ауру націобуття, той високий світ людського національного духу, котрий кінець кінцем і робить людину людиною, а націю – нацією. Заміна рідного, генетичного, виношеного, народженого й зрощеного слова чужим руйнує світ націобуття, спотворює його, налагоджує на стан непевності, хиткості, коли нація нібито і є, і водночас її немає. Бо вона позбавлена чи не найголовнішої національної ознаки – мови. Тотальною пропагандою проти національної мови, мовним терором неухильно створюється квазітеодицея.

Рідна мова є таким виміром національної екзистенції, котрий численними нитками переплетений з іншими вимірами й винищення її веде до руйнування усєї «конструкції». Якщо виходити з християнського тлумачення поняття теодицеї, то все досконале й добре, що створив Бог, стало викривленим через свободу людини відбудовувати дім свого буття. «Проте свобода не може бути пов'язаною з природою, із субстанцією. Усе, що вкорінене не в природу, – детерміноване, ув'язнене. Свобода закорінена в дусі, а не в природі й упирається вона в безодню, у ніщо. Свобода не є буттям, свобода поза буттям і передує буттю. Бог створив світ не з власної природи й не з першоматерії... а з ніщо. Ніщо і є свобода. Це й означає, що Бог створив світ зі свободи... вільно і вільним. Проте свобода, котра породжує зло, сходиться до ніщо, яке є чистою можливістю» (пер. авт. – *В. М.*) [2, с. 57–58]. Особливо хотілось би зупинитись на зазначеній М. Бердяєвим думці про свободу, породжену злом, яка перетворюється на ніщо, що є чистою можливістю. Можливістю творити це зло, спотворюючи гармонійність світу, можливістю брутально топтати саму цю свободу на власне бачення світу, його відчуття, явлене у мові. Саме у цій свободі, породженій злом, криються витoki створення квазітеодицеї націобуття.

У статті ми вже зазначали, що рідна література, мистецтво є найбільш повним виявленням естетичної свідомості народу, нації. П. Куліш, розмірковуючи про українську мову, зауважує: «Повісті Квітки передають теплий, простосердечний живопис вдачі наших поселян, й очарування, що передається ним читачеві, міститься не лише в сюжеті, а й самій мові, котрою вони написані. На російську мову вони майже не перекладаються, тому що в ній нівідкіль було створитися відповідному тону речей. Великороси, не маючи в своїй натурі якостей народу малоросійського, надто різко відрізняються від нього характером мови своєї, а літературна російська мова, навіть у Гоголя, погано слугувала для вираження сімейних бесід нашого простого люду, його ласк, його засмучення, його насмішок і сарказмів» (пер. авт. – *В. М.*) [8, с. 491]. Далі П. Куліш наводить приклад того, як відомий український літератор Г. Квітка-Основ'яненко, що змушував плакати земляків над своїми оповіданнями, зробився для них нецікавим, переклавши ці оповідання російською мовою. «Чому автор... „Марусі“ не мав російською мовою успіху автора „Вечорів на хуторі“? Тому що він мислив малоросійською мовою й, заговоривши великоруською, був таким незграбним у кожній своїй фразі, як молодцюватий малоросійський парубок, котрий би задумав грати роль російського доброго молодця» (пер. авт. – *В. М.*) [8, с. 492]. Мовний терор проти української мови, що проводився століттями, відводив таку ж жалюгідну роль у світовій історії нашому народові, роблячи його посміховиськом для самого себе, породжуючи комплекс меншовартості, нікчемності, нерозвиненості,

створюючи квазітеодицею національного буття.

Національна мова встановлює ті смислові горизонти, через які народ, нація намагається пояснити буття всіх речей навколишнього світу. Мова є фундаментальною особливістю нашого існування, котрої не може уникнути ніяка антропологія, тому численні прояви лінгвоциду, тотальної пропаганди, мовного терору є злочином як проти окремого народу, так і проти людства загалом. Естетична свідомість нації, явлена світові у мові, – це пишнота метафоричного світоспоглядання, безпосередність ілюзії, що так властиві слов'янству загалом і українському народові зокрема.

Українською мовою вимовляється у зовнішній світ одна з найважливіших ментальних рис нашого народу – софійність, тобто мудрість і знання. Релігійність свідомості українців з єдиним Богом у світі – це втілення софійного світоспоглядання. Ідея софійності нашого народу є поєднанням мудрості й глибокої етичної духовності, з особливою толерантністю до ближнього, його віри, культури, мови. Ще Сократ стверджував, що добрий той, хто мудрий. А мудрість (софія) – це завжди єдність розуму, душі й серця. Саме ця триєдність становить софійний початок світовідчуття українства. Софійність свідомості українців як нації полягає в людяності, що є запорукою здійснення історичної долі людини, нації, світу. Софійність естетичної свідомості нашого народу полягає в тяжінні до краси як вищої істини буття: краси думок, краси слова, краси речей, що супроводжують побут українців. Отже, софійність естетичної свідомості українства як нації становить поєднання філософсько-містичного знання з актом художньої наснаги (водночас софійність є не тільки витокком естетичної наснаги, а і її одвічним предметом). Усе це не могло не знайти втілення, матеріалізації в українській мові, котра просякнута ідеєю софійності й похідної від неї соборності як національної і всесвітньої єдності. Софійна стихія української мови – це становлення національного й світового сенсу, коли реальність переходить до нового інобуття у своїй вищій, більш досконалій якості співвіднесеності національних і світових смислів. Сутність національного буття отримує у мові своє художнє вираження, і логос цього вираження, цієї енергії становить естетику українського слова й українського світоспоглядання.

Словотворення – це здійснення творчої інтуїції народу, метафізичної стихії його буття. Коли у цей процес втручаються чужорідні елементи (слова), мовна картина національного світу спотворюється, створюються умови для виникнення квазітеодицеї. Мова – це матеріалізований у звуках дух народу, у котрому в певні моменти його злетів, наче святе одкровення, відкривається «ніщо» з його темною свободою й невимірними потенціями. Якщо звернутися до історії людства, то виявляється головна мета насильників будь-якого рівня (від окремої людини до тоталітарних режимів) – позбавити свою жертву слова. У комунікативному просторі слово є можливо єдиним кастовим привілеєм. Володарює завжди той, хто говорить, хто повністю розпоряджається мовленням. Той же, хто цього мовлення позбавлений, хто вимушений мовчати, – являє собою лише об'єкт без будь-яких суб'єктивних ознак, таку собі полишену обличчя сутність, котра сліпо підкоряється чужій волі.

Загальновідомо, що у мові містяться, акумулюються і транслуються від

покоління до покоління ознаки архетипу, шаблони, стереотипи. Унікальність нашої мови полягає в тому, що переважна більшість її лексики має суто емоційний, почуттєвий характер. Українська мова орієнтована на ідеальний, вищий світ, нею досить важко висловитись нейтрально, однозначно, у ній – глибока образність, метафоричного сприйняття світу, спрямованість до найпотаємніших духовних глибин і лише потім – до світу зовнішнього. Широковідома фраза з української пісні: «Чому мені, Боже, ти крилець не дав? Я б землю покинув і в небо злітав» – є явленою у слові незгладимою рисою українського характеру, світопочування нашого народу, з його емоційною, бароковою природою. Невипадково тоталітарні режими, котрі пережила Україна, значно частіше послуговувались спотворенням, винищенням української мови, ніж фізичною силою. «Ось уже два століття ведеться свідомо боротьба за мову в Україні. Протягом цих сімдесяти трьох тисяч днів мало коли світило лагідне сонце і йшли благодатні дощі над нашою мовною нивою. Не завжди на ній було багато трудівників, а ті, що були, не завше працювали ревно. Не дивина, що густо поросла вона бур'янами, що не всі її ділянки зеленіють, що чималими місцями вона не тільки витоптана, але й заасфальтована» [6, с. 18].

У творчому спадку Д. Донцова є влучне визначення трагічного оптимізму, котрий становить особливу філософію життя [5, с. 279, 285]. Ми б додали – особливу естетику світосприйняття. Тільки вона дає відвагу жити і вмирати. Трагічним оптимізмом пройнята вся історія українського народу. Наш народ принижували, вбивали, морили голодом, намагались відібрати найсвятіше, найсокровенніше – рідну мову. І все ж українці вижили, вистояли. З батьківським словом на вустах, з вірою у перемогу над усіма незгодами. Цей сформований віками трагічний оптимізм створив дух нашого народу, наш національний характер, нашу ментальність. Урешті-решт, він сформував бароковий тип людини-українця, котра здатна на будь-які випробування, часом навіть авантюри, заради здобуття щасливої долі для себе й нащадків. Трагічним оптимізмом пройняті всі визначні твори української культури, які є віддзеркаленням особливої естетики світобачення нашого народу, від Т. Шевченка, І. Франка, Л. Українки до сучасних митців. «Про „апокаліпсу хижих літ”, про „вогонь залізних літ” пише Є. Маланюк, про „біле сонце Страшного Суду”, про „горобину ніч” нашого лихоліття, ніч „зневаги, гвалту й мук” тріумфуючого хама. Але він не тільки жде, він викликає цю ніч. Він посилає їй своє благословенство. Він чує в ній ходу нових людей, які „уміли кинуть п'яний сміх в скривавлене обличчя муки” – не „струмок музичних сліз” – відвічного каліки і раба”... Прийде час, „мов меч упаде мить – помста за віки сльозавих мрій... Хай прийде гнів, що „спопелить людоподібну твань”... Хай візьметься вогнем епоха й прилине „вихор чорної свободи, нещадний і лихий”. Бо ця „нечувана доба” проступає історії „відвічними шляхами” („так було і в Трої, так і буде”)... Добре... щоб „відродилася стара земля в огні”, щоб ми „прозріли в полум'ї пожеж”... Варягів і римлян, „пристрасників височини і слави”, що їх „голос... неблаганний як наказ”... побачить воскреслим прагне він в мешканцях „проклятої країни”, щоб „знов на цій землі росли, жадали, жили”» [5, с. 279–280].

Усвідомлення трагізму життя і знайдене в нім щастя – один із основоположних векторів естетики світосприйняття українців. Попри всі випробування, усі

приниження народ наш вистояв. «Спалити серце в хуртовині сніжній, купати душу у холодні зливі», приймати «всі зневаги» з піднесеним чолом, не відступати ні на крок. Не зігнуть колін, стрінати сміхом біль: бо «тільки тим дана перемога, хто у болі сміється зміг»... «В моментах трагічних – бринить не втома, але виклик, споєння змаганням, сміх. Сміх, знаний тільки тим, яких можна зломити, але не зігнути їм душу, яких скорше зв'ялила би доба ідилічних буднів, аніж свіже і острє повітря апокаліптичних часів – таке їй рідне, таке трагічно гарне, яскраве і острє, як її талант» [5, с. 281–282].

Тотальна пропаганда і мовний терор, котрі проводились в Україні, є руйнуванням самої родючості ґрунту, що дає сходи національної свідомості, національної приналежності. Звісно, руйнувати завжди легше, ніж нарошувати, зруйнувати можна вмить, збагачення ж, нарощення – справа багатьох віків. Матеріально-ідеальне інобуття національного духу – мова народу – невпинно передає людині імпульси від рідної землі, рідної домівки, на яку людина постійно налаштована. Рідна мова – це субстрат ментальності етносу, органічна складова національної естетичної свідомості, народного характеру. Українська мова вистраждана нашим народом, вона є для нас, українців, рідною й священною. Батьківське слово додає сил, породжує почуття патріотизму й солідарності, тому заборонити його неможливо ніякими пропагандами і ніяким терором. Квазітеодицеї національного буття українства, що створювалась віками пригнічення й принижень, протистоїть сталий національний дух нашого народу, його любов до найдорожчого нашого скарбу – української мови. Той факт, що сьогодні, хоча б і повільно, та все ж відбувається українське відродження, свідчить про життєздатність української національної та державної традиції. Якщо уявити собі культуру, творцем і носієм якої є все людство загалом, то стає очевидно, що безликість, невиразність, розпливчастість у такій культурі будуть максимальними. У такій культурі будуть утілені тільки ті психічні елементи, котрі є загальним для всіх людей. Тому зрозуміло, що в такій однорідній, загальнолюдській культурі логічний, матеріальний, раціонально-технічний початок завжди буде переважати над релігією, етикою, естетикою. Такій «узагальненій» культурі людства, звичайно, буде притаманний науково-технічний розвиток, проте разом з цим вона набуде рис духовної, моральної здичавілості. «У масу вдихнули силу й пихатість сучасного прогресу, проте забули про дух», – застерігає Х. Ортега-і-Гассет (пер. авт. – В. М.) [12, с. 425]. Не облагороджена духовністю матеріальність, технічність цієї культури буде постійно виснажувати духовно здичавілу людину, ускладнювати її шлях до самопізнання, самовдосконалення. Таким чином, «узагальнена» людська культура, позбавлена національних відмінностей, неминуче стає «шляхом в нікуди», бо ліквідуються вектори її розвитку, розбудови. Національні ж культури, котрі утримуються мовою, найбільш повно виявляють естетичні смаки, моральні прагнення, самобутність духовного обличчя окремого народу, задовольняють його духовні проблеми. Мова становить ту величезну частину духовної культури нації, котра втілює її менталітет, естетику світобачення й світосприйняття. Утілене в мові духовне обличчя нації, її духовний досвід полегшує окремим членам цього національного організму роботу із

самопізнання й зростання. Тому лише в межах національної культури, котра оформлюється передусім мовою, мають змогу народжуватись і народжуються морально позитивні цінності, що духовно підносять людину.

Протягом багатомісячної історії української нації різні агресори завойовували і поневолювали Україну. «Звичка відчувати вищість постійно загострює бажання володарювати» (пер. авт. – В. М.) [12, с. 447]. Чи не найтяжчим поневоленням був той нескінченний лінгвоцид, котрий проводився проти мови наших пращурів. Тотальна пропаганда і мовний терор створювали квазітеодицею націобуття, його «примарність». Найбільш виразно ця нестійка сутність націоіснування виявлялася в літературних творах, від Т. Шевченка, М. Гоголя і до наших сучасників – В. Стуса, Ю. Липи, Л. Костенко. «Поезія Гоголя, його скорботний сміх – це не лише звинувачувальний акт проти подібного безглузлого існування, але й змучений крик людини, що намагається врятуватись раніше, ніж її заживо поховають у цьому світі безумців. Щоб подібний крик міг вирватися з грудей, потрібно, щоб у них залишилось щось здорове, щоб жила в них велика сила відродження. Гоголь відчував і багато інших відчувало разом з ним, – що за мертвими душами є живі» (пер. авт. – В. М.) [3, с. 478]. «А де Україна? Все далі, все далі, все далі. Шляхи поростають дрімучим терпким полином. Украдене сонце зизить схарапудженим оком, мов кінь навіжений, що чує під серцем метал. Куріє руїна. Кривавим стікає потоком...» – пише В. Стус [11, с. 109]. Знищуючи нашу рідну мову, неодноразово намагались знищити українство як націю. Голодомори, війни, лінгвоцид так чи інакше зробили свою чорну справу: підірвали почуття вкоріненої належності до нації українців, люмпенізували їх, дезорієнтували в системі цінностей, деформували національну свідомість. Тому так важко проходять зараз процеси відродження українства.

Підбиваючи підсумок, можна відзначити таке.

1. Лінгвоцид в Україні призвів до таких змін в ментальності, психічному та моральному стані українського народу, наслідки яких позначаються на нашому житті й сьогодні і будуть відчуватись ще тривалий час.

2. Лінгвоцид послідовною політикою шляхом заборон і винищення української мови негативно вплинув на стан культури і подальший поступ країни загалом. Через репресії наша батьківщина втратила значну частину української еліти. Разом з нею було загублено колосальну культурно-історичну, гуманітарну традицію.

3. Як наслідок політики лінгвоциду послідовно руйнувався зв'язок з попередніми поколіннями, гальмувався процес саморозвитку української нації, котра кожного разу примушена була розпочинати цей шлях ніби заново, з нульової позначки.

4. Знизилась освіченість українців, загальнокультурний рівень, духовні запити тощо. Тим самим було перекреслено «фундаментальну» складову української ментальності – її софійність.

5. Руйнація метафізичного ладу буття українства закономірно призвела до деестетизації українського культурного простору.

6. Заміщення ейдосів національного буття на узагальнені, денационалізовані ідеологеми винищувало естетичне як таке, вбивало його, що породило дисонансні явища деестетизації українського культурного простору.

7. На сучасному етапі стан української мови не відповідає її конституційному статусу державної мови і може бути охарактеризований як критичний. Отже, кризові процеси мови як естетичного простору української культури тривають.

8. «...Та й сотворім собі ім'я, перш ніж розсіємось по всій землі», – зазначено у Біблії [1]. Попри нищівну політику відносно української мови, сьогодні в нашій державі робляться кроки щодо розбудови естетичного світу українства, підґрунтям якого передусім є мова.

Література:

1. Ветхий Завет. Бытие 11:4 [Текст] // Библия.
2. Бердяев, Н. Из размышлений о теодицее [Текст] / Н. Бердяев // Путь. – 1927. – № 7 (апрель).
3. Герцен, А. И. Новая фаза русской литературы [Текст] / А. И. Герцен // Герцен, А. И. Эстетика, критика, проблемы культуры / А. И. Герцен. – М. : Искусство, 1987. – 603 с.
4. Донцов, Д. Роздвоєні душі [Текст] / Д. Донцов // Донцов, Д. Дві літератури нашої доби / Д. Донцов. – Львів, 1991. – 296 с.
5. Донцов, Д. Трагічні оптимісти [Текст] / Д. Донцов // Донцов, Д. Дві літератури нашої доби / Д. Донцов. – Львів, 1991. – 296 с.
6. Іванишин, В. Мова і нація [Текст] / В. Іванишин, Я. Радевич-Винницький. – Дрогобич : Відродження, 1994. – 218 с.
7. К римлянам: Послание святого апостола Павла, VII, 15–17 [Текст] // Библия.
8. Куліш, П. Об отношении малороссийской словесности к общерусской [Текст] / П. Куліш // Куліш, П. Вибрані твори / П. Куліш. – К. : Дніпро, 1969. – 559 с.
9. Мирний, П. Про мову [Текст] / П. Мирний // Мирний, П. Зібрання творів : у 7 т. / П. Мирний. – К., 1971. – Т. 7. – 663 с.
10. Ницше, Ф. Так говорил Заратустра [Текст] / Ф. Ницше // Сочинения : в 2 т. / Ф. Ницше. – М. : Мысль, 1990. – Т. 2. – 831 с.
11. Стус, В. За літописом самовидця [Текст] / В. Стус // Стус, В. Листи до сина / В. Стус. – Івано-Франківськ : Лілея – НВ, 2001. – 191 с.
12. Ортега-и-Гассет, Хосе. Восстание масс [Текст] / Хосе Ортега-и-Гассет // Психология толпы. – М. : ЭКСМО ; СПб. : TERRA Fantastica, 2003. – 794 с.